List 53. **NOVICE** Tečaj XXXI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 31. decembra 1873.

Obseg: Razglas. — Razglas. — Državni proračun o kmetijskih potrebščinah za 1874. leto. — Gospodarske skušnje. — Slovenci. (Konec) — Narodno blago. — Mnogovrstne novice. — Deželni zbori. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razglas.

Ker se je kuga med govejo živino v obsegi Likansko Otočanskega, Ogulinsko Sluinskega, Banalskega in Gradiškanskega okoliša čedalje hujše razširjati začela v veliko škodo narodnemu gospodarstvu, zato je general-komanda v Zagrebu kot krajinska upravna oblastnija primorana, vnovič razglasiti že v postavi zarad živinske kuge začrtano prepoved, da se ne smejo živinski sejmi imeti v okuženih okrajih, vštevši k tem spadajoče mejne okraje, ter zaukazati, da se zlasti v celem Žavalskem in Otočanskem okraji Likansko-Otočanskega krajinskega okolišča, potem v celem Munjavsko-Ogulinskem Plaskanskem in Rakovičanskem, potem z ozirom na mejne okužene okraje tudi v celem Bariloviškem, Sluinskem in Vojniškem upravnem okraji Ogulinsko Sluinskega okolišča, dalje v mestu Petrinji, potem v celem Petrinjsko-Vergimoškem, Dupličanskem in Glinjskem okraji Banalskega okolišča, poslednjič v celem Novskem in Novogradiškanskem okraji Gradiškanskega okolišča, potem v celem Garčinskem okraji Brodskega krajinskega okolišča, vštevši mesto Brod, ne smejo nikakor imeti živinski sejmi z govejo živino in drobnico, dokler traja kuga. Prestopki te prepovedi se pokorijo s kaznijo, ki je postavljena na take prestopke v postavi zarad živinske kuge in v drugih predpisih.

To se razglaša po zaprosbi c. kr. general-komande v Zagrebu od 10. decembra 1873, št. 10900.

V Ljubljani 22. decembra 1873.

C. k. deželni predsednik:
Auersperg l. r.

Razglas.

Uradno je dokazano, da se je v Novomeškem okraji začela živinska kuga. Nemudoma so se vpeljale najostrejše živino-zdravniške policijske naprave in poklicala vojaška pomoč, ako bi treba bilo, da se odvrne razširjenje te kuge.

To se očitno razglaša s tem opominom, da se od občin in od vsacega posamnega občinskega prebivalca pričakuje, da bodo pri izvrševanji zaukazov, predpisanih po postavi od 29. junija 1868. leta, kar je moči, pripomagovali c. k. okrajnim glavarstvom, da se pogubivna kuga ne zatepe dalje v deželo. Ne samo postava tirja to, ampak lastna korist vsacega, ki ima živino, zahteva to, da se v tem času vsaka bolezen goveje živine, ovác in kóz brž naznani dotičnemu okrajnemu glavarstvu.

V Ljubljani 12. decembra 1873.

C. kr. deželni predsednik:
Auersperg l. r.

Državni proračun o kmetijskih potrebščinah za 1874. leto.

V državnem proračunu za prihodnje leto, katerega je predložilo ministerstvo državnemu zboru v razpravo, zahteva ministerstvo kmetijstva blizo 800.000 gold. več kakor je imelo letošnje leto, s tem, da glavna pomoč za pospeševanje poljedelsltva je kmetijski poduk in da vzlasti o tem je treba pripomoči kmetovalcem.

Ker se mi popolnoma skladamo s tem, kar gospod prof. Povšè piše v „Gosp. Listu“, zato naj navedemo tudi njegove besede, s katerimi dobri namen kmetijskega ministerstva pozdravlja tako-le:

„Tako je prav! kajti ravno kmetovalci so najzvesteji steber države, najgotovejši plačevalci davkov, ki so vedno veči. Zemlje ne dobiva kmetovalec več, ampak od iste zemlje mora dobivati vse, česar potrebuje za svojo družinico, za cesarske, deželne in občinske davke.

Le z umnim obdelovanjem, le s tem, da se podučí v kmetijstvu, more shajati. Upajmo, da bodo državni zborniki pritrdili predlogu ministerstva za kmetijstvo in s tem pokazali, da umejo ceniti kmetijstvo, stalni steber države. Če peša kmetijstvo, peša tudi obrtnija in kupčija, da! peša tudi napredek in omika naroda. Reven narod ne more plačati večih davkov, ki pa so neobhodno potrebni, če hočemo omiko. Učitelji morajo biti dostojno plačani, brez ljudske dobre šole pa ne bo napredka.“

Gospodarske skušnje.

* *Rogovje izvrsten gnoj.* Iz rogovja napravljajo obrtniki glavnike in druge reči, pri tem se nabere dokaj odpadkov; ravno tako se dobiva mnogo te tvarine v kovačijah, kjer se podkujejo konji. Ti odpadki rogovja morajo biti prav drobno razrezani, da se lahkeje razkrojé. To posebno pospešuje, če jih razsekamo, pokrijemo z zemljo in polijemo z gnojnico. Posebno tekne ta gnojilna tvarina zelji, vohrotu (verzotam) in špargeljem. Najlepši špargelj dobiva se, če se mu gnojí

s tem gnojem. Jeseni (pred zimo) se potrosi vže nekoliko razkrojeno rogovje po špargeljevih lehah, katere se z zemljo nekoliko pokrije.

* *Kako se popraviti more žaltovo surovo maslo?* „Chronik“ piše: Raztopi se pokvarjeno surovo maslo (puter) na ne prehudi žrjavici. Na vsakih 10 funtov putra primešaj 10 lotov drobno stolčenega navadnega oglja, 1 lot raztolčene krede, 1 žlico medú in nekoliko koščekov korenja. Pol ure naj ostane ta zmes nad ognjem; vedno se pa mešati mora, pene pa treba posneti. Raztopljeno maslo se precedí. — S tem zgubí ves slab žaltov okus. Oglje čisti maslo, ker na-se potegne smrdljive gaze putra; raztolčena kreda posrka masleno kislino; méd zboljša okus, korenje pa podelí maslu lepo rumeno barvo in na cedilu se ločijo primešani deli kakor kosi korenja itd. — Potem naj se hrani maslo na hladnem, najboljše, če je v skledi, okoli katere je mrzla voda.

* *Zmlete kosti.* V novejših časih so začeli priporočati kosti, v moko zmlete, kot dodatek taki krmi, ki ima v sebi le malo fosforove hrane; in vže je več skušinj, ki spričujejo vrednost tega dodatka. Neka krava, ki ni mogla več stati na nogah, je ozdravela s tem, da je dobivala vsak dan nekoliko koščene moke. — Tako piše „Atti e Mem.“

Národne stvari.

Slovenci.

Po potnih spominkih spisal prof. Makušev.

(Konec.)

Profesor bogoslovnega nauka in slovenskega jezika na Ljubljanski gimnaziji, Marn, je še v najlepših letih. On je zgovoren, umen, previden v besedah in djanju in ni nikakor podoben nekaterim meni znanim hrvaškim katoliškim svečnikom, kateri odbijajo od sebe, po svojem jezuitskem vedenji, vseznajstvu, pod katerim se skriva nevedstvo, in po obnašanju kažočem umstveno omejenost. Marn je nenavadno skromen, jako izobražen in iskreno vdan narodnemu delu. Znana mu je zgodovina slovanstva, čita v vseh slovanskih narečjih in lahko se méni po srbski. Posledovatelj svojega deželana Majarja je on vnet branitelj in razširjevatelj slovanske vzajemnosti in slovanskega zedinjenja po potu cirilice in občnega književnega jezika: častitelj slovanskih apostelnov ne navezuje jima, kakor Zagrebški jezuiti*), glagolice, temuč vneto uči mladino naše slovanske azbuke, ker vé, da se pravo znanje maternega narečja ne more misliti brez znanja staroslovenščine, in ker vé, da je po nje dobrem znanju lože priti do občeslovanskega književnega jezika, je vpeljal v svojo učitev staroslovensko gramatiko. Kako prijetno je slišati, da se na Ljubljanski gimnaziji, v sredi malega in revnega slovenskega plemena, uči staroslovenščina in cirilica! V zlajšanje učencem je izdal Marn leta 1863 kratko staroslovensko slovnico. Od onega leta je jel spisovati priloge „Učiteljskemu Tovarišu“, v katerih med drugim razkazuje tudi svoje mnenje o občeslovanskem jeziku in občeslovanski azbuki. Takrat je ravno v spomin tisučletnice slovanskih apostelnov spravil na svetlo knjigo: „zlati vek“; v njej so sestavki o sv. Cirilu in Metodu, o kristijanstvu pri Slovencih, o cirilici in glagolici, o staroslovenskem jeziku in staroslovenskem slovstvu.

*) Pomniti je, da prof. Makušev je neduhoven pravoslavnega verstva, in da je toraj po tem soditi njegovo opazovanje katol. duhovstva. Vred.

Od Marna prišel sem k Lesarju. On je že póstaren mož, nima več te živosti in zgovornosti, kateri odlikujete Marna. Kolikor sem spoznal, s slovanstvom ni tolikanj soznanjen. On je učitelj verstva in slovenskega jezika na Ljubljanski realki, in je izdal učni knjigi: „Zgodovino sv. katoliške cerkve“ in v pregledih „slovensko slovnico.“ V letu 1864 je prišla na svitlo tudi njegova monografija o „Ribniški dolini na Kranjskem“, kteri je priložil nekaj izgledov krajnega govora. Od 1866. l., po smrti (to je, po odstopu) znanega slovenskega linguista Levstika, ima prof. Lésar tajniško službo „Slovenske Matice“ v Ljubljani, ustanovljene v letu 1860 po misli pokojnega dr. Tomana, prvega njenega predsednika (po njegovi smrti je bil voljen za predsednika dr. Costa). Do te patriotične naprave imajo Slovenci tako počustvo, da šteje zdaj 2000 udov in ima vsako leto 25.000 gold. dohodkov. Izdal je že nekoliko knjig za zgodovino in narodopis Slovencev, nekaj učnih, za zemljepisje in leposlovne nauke, nravstveno knjižico za narod, pesni Vodnika in Vesela-Koseskega. Razen tega izdaja od 1867. leta narodni „koledar“, v katerem so vvrstovani razni koristni spisi za narod (v 1867. in 1868. letu so tudi matičini računi), od 1869. leta prinaša „Letopis“ Matice Slovenske razun zgodovinskih in narodopisnih sestavkov o Slovencih, tudi povesti, pesni in slovenske knjigopisje.

Predsednika „Slovenske Matice“, dr. Coste, žalibog, nisem dobil v Ljubljani; po obilih svojih opravkih bil je na Dunaji. Costa spada med prvake slovenskega naroda in veljá za odličnega govornika in velikega učenjaka. Njegova juristična dela v nemškem jeziku so razširila njegovo imé tudi po Germaniji; od njegovih slovenskih spisov so mi znani Vodnikov „Album“, zbirka sestavkov, ki kažejo življenje in literarno delavnost slovenskega pesnika Vodnika (1859), popis znamenite „Postojnske jame“ (1863) in slovensko knjigopisje (1869). Costi zaupajo in so vdani njegovi someščani: v letu 1864 so si ga izbrali za župana Ljubljanskega, 1870. leta so ga pa izvolili za poslanca v državni zbor.

S temi osebami sem se seznanil v Ljubljani, Bleiweis „ne ščital nužnim“ seznaniti me z drugimi. Ker nisem mislil ostati v Ljubljani več kakor pet dni, se tudi nisem trudil iskati si novega znanja: zadovolil sem se z ljubeznostjo Bleiweisa, Marna in Lésarja, ki so žrtovali svoj prosti čas, da so me nekoliko seznanili z Ljubljano in njenim življenjem.

Ljubljana je središče političnega in duševnega življenja Slovencev: tukaj zboruje njih narodni zastop; tukaj je najbolj živa slovstvena delavnost.

Najstarše med učenimi društvi je kmetijska družba, ki obstojí v Ljubljani že čez sto let, osnovana 1767. leta s trojnim namenom: 1) v teoretično izučenje kmetijskega gospodarstva; 2) v razširjatev teoretičnih vednosti po šolah in 3) v primero teorije s praktiko. V začetku sedanjega stoletja se je pomnožila delavnost tega društva; z njegovo pomočjo se je leta 1821 napravil muzej, zasadil botaniški vrt (1810), razprostirala zavarovalna društva, 1843. leta začel izhajati kmetijsko-gospodarski list („Novice“) in kmetijsko-gospodarski koledar („pratika“), vstanovila živinozdravniška šola (1848), naredila prva kmetijsko-gospodarska razstava na Kranjskem (1857) itd.

Razun tega društva so v Ljubljani še sledeča: „Slovenska Matica“, ki se pečá z izdajo učenih, učnih in narodnih knjig; „dramatično društvo“ (od 1867. leta), ki je napravilo gledišćino šolo in daje dramatične zvezke pod naslovom „Slovenska Talija“ na svitlo; „učiteljsko društvo“, ki izdaja pedagogi-

čen časopis („Učit. Tovarš"); gimnastično društvo „Sokol" (od 1862. leta) in pa patriotični klub „narodna čitalnica" (1862) s 327 udi.

Zunaj Ljubljane najbolj razširjeno in najbolj koristno društvo je pa „društvo sv. Mohora" v Celovcu (z 17.414 udi), katerega je vredil škof Slomšek in je že izdalo mnogo koristnih knjig za narod. V Celovcu je tudi politično društvo „Trdnjava"; v Idriji se je osnovalo društvo v podporo narodnih šol na Kranjskem; razun tega ste še katoliški družbi v Ljubljani in Mariboru.

Vsakemu slavistu je znana Ljubljanska licealna knjižnica, v kateri se med drugimi rokopisi hrani znameniti supraselski rokopis. Stari rokopisi (XIV.—XVII. veka) so v knjižnici kneza Auersperga.

Tudi muzej, bogoslovsko semenišče, gimnazija in Frančiškanski samostan imajo zanimive knjižnice.

Med učilišči se v Ljubljani nahaja: gimnazija (imela je 1870. leta 474 učencev), realka (244 učencev), duhovsko semenišče, kmetijsko-gospodarska šola, živinozdravniška šola, nekoliko nižih in privatnih zavodov. Zunaj Ljubljane ste v Kranjski vojvodini še dve gimnaziji in ena gozdarska šola.

Ljudskih šol je 248 in bilo je v njih 1868. leta 32.215 učencev (med temi je 21 nemških šol, 167 slovenskih, 60 pa mešanih). V vseh šolah, očitnih in privatnih, bilo je okoli 35.000 učencev, tako, da pri 482.000 prebivalcih na 130 ljudí pride en učenec. Če pa pozor obrnemo na razmero nemškega naseljenja k slovenskemu (32.000 Nemcev in 450.000 Slovencev), vidimo, da ena ljudska šola pride na 2000 Slovencev in 1500 Nemcev. Rezultat je znamenit, ker do 1848. leta so bile vse šole po nemškem stroji. Naj še povem, da je okolo šestdesetega leta slovenski jezik proniknil tudi v srednje šole, v katerih se zdaj že mnogi predmeti razlagajo v maternem jeziku. *)

Slovenski jezik ni samo v šolah obvladal: potisnil je nemškega tudi iz cerkve in slovstva. Pridige so zdaj povsod slovenske, razun Ljubljanske stolnice, **) kjer je v nedeljah enkrat nemška pridiga. Na Kranjskem je le en nemšk časnik, namreč vladna „Laib. Zeitung", med tem ko samo v Ljubljani izhaja 12 perijodičnih izdajanj v slovenskem jeziku, posvečenih vednostim in slovstvu, v vseh treh okrajnah slovenskih pa pride okoli 30 perijodičnih izdaj na svitlo, med temi trije politični časniki („Novice", „Slov. Narod", „Soča").

V desetih letih (1861—1871) bilo je osnovanih 58 slovenskih národnih čitalnic. ***)

V kratkem času svojega bivanja v Ljubljani sem se prepričal i jaz, kako resnične so besede nepozabljenega Kolarja, ki sem se jih naučil v mladosti:

Často tiha pastuhova hižka
Vice pro vlast može delati
Nežli tábor, z negož valčil Žižka.

(Večkrat more tiha pastirska hišica več koristi prinesti domovini, kakor tabor, iz katerega se je bojeval Žižka.)

Prepričal sem se do dobrega, da se Avstrijcem ne bode več posrečilo ponemčiti Kranjskih Slovencev, in da to malo slovansko pleme, ki ga vodi umni, praktični in nesebični Bleiweis, doseže v kratkem času polno priznanje národnih pravíc.

Tako sem se ločil od Ljubljane, blagoslavljaje imé starega slovenskega patrijota.....

Poslovenil A. K.

*) Če tudi dosihmal še nikoli ni obveljala ravnopravnost slovenščine v srednjih šolah, vendar bile so ono leto, ko je prof. Makušev bil v Ljubljani, mnogo na boljem memo danes, ko je dr. Wretschko zopet kos nadzorstva dobil v svoje roke.

**) In Št. Jakobške cerkve, kjer naj bi vendar nemško pridigo zamenili s slovensko in bi tako zdaj prazno cerkev napolnili ob nedeljah in praznikih.

***) Naj primerijo dragi čitatelji ta zeló natančni prevod Makuševega spisa o „Slovencih" s spisom „Slovenskega Naroda", da vidijo, kako strast presuče, kar ni voda na njen mlin. Če spis častitega prof. Makuševa ni brez pogreškov, kdo mu more to v pregreho šteti, ki vidi, kako mirno pripoveduje pisatelj to, kar je najdel med Slovenci v par dnevih svojega bivanja med njimi in v narodnih društvih in knjigah njihovih. Vred.

Národno blago.

Pregovori in reki Notranjski.

Zapisal J. Potěpan Škrljev.

(Konec za letos.)

Kjer nič ni, tudi vojska ne vzame.

Nisi vreden, ko da bi te vrele kaše napital in v mrzlo vodo te vrgel.

Rad bi iz šivanke naredil lemež, pa še, da bi mu za črtalo kaj ostalo.

Kdor je vsakemu podložen, je oslu podoben.

Kogar enkrat kača piči, se potlej kuščerce bojí.

Bliže mi je srajca, ko suknja.

Tako laže, ko črn pes.

Tako gleda, ko tele nova vrata.

Ta, ki mu dá piti, tega če biti.

Gré čez gozd po drva.

Vsaka tica se s svojim kljunom hrani.

Sesati mu dam, a pameti mu ne morem dati. (Tako se matere zagovarjajo.)

Dvakrat se pravi, kedar se listje grabi.

Bi se z manjim žaba zadušila.

Ta, ki služi, je do grla v luži.

Raji z njim, ko za njim. (Rad vzame.)

Ima ovčarsko bolezen. (Len je.)

Brez muje se še čevelj ne obuje.

Krčmarska dekleta in mlinarska praseta niso za kmeta.

On ne bi dal Bogu palice, da bi vraga udril.

Dokler je pogače, družina skače.

Dokler je krompirja, družina dirja.

Koledar iz slovanskih prislovic.

Za mesec december.

Ako je božično jutro svitlo, tèmne so žitnice in štale. Teman božič, svitla žitnica. Svitli božič, lahki snopovi. (Češki, pa tudi slovenski pregovor.)

Zelen božič, bela vélika noč. (Češki, poljski, slov.)

Ako je božično jutro osipano z zvezdami, kokoši bodo nosile obilno. (Ruski.)

Teman (meglovit) li je božič, bodo krave molzne; svitli božič, nosile bodo kokoši obilo. (Češki.)

Toplemu božiču in prijateljskim kolaču ne raduj se preveč. (Srbski.)

Na sv. Štefana dan vsak želi biti gospod (ker posli ta dan gospodarjem svojim službe odpovedujejo). (Poljski.)

„Pučki Prij."

Slovensko slovstvo.

* *Teoretično-praktična pevska šola*, zložil Anton Förster, učitelj petja na c. k. srednjih šolah i vodja godbe v stolni cerkvi — se imenuje knjižica (tudi v nemškem jeziku) pisana, ki je ravnokar prišla v Ljubljani na svitlo in jo je spisal strokovnjak glasbeni tako, da vse, kar je pevcu znati in vedeti treba, dobi na kratko in lahko umevno zloženo v njej. Kazalo tega, kar obsega knjiga, potrjuje, kar smo ravnokar rekli; razdelki knjižice so namreč: 1) O petji sploh; 2) začetni pojmi (veljava not, pavze, imenovanje not, takt, tempo, dinamična znamenja za predavanje; 3) enoglasne vaje, dvoglasje, tri- in čveteroglasne vaje; 4) prestava znamenja; 5) tonovi načini; 6) različnost intervalov; 7) razloček med „dur" in „mol"; 8) godbene olepšave; 9) vsakdanje vaje; 10) umetni izrazi; 11) okrajšave. Za praktične vaje pridjanih je knjižici tudi 78 godbenih prilog, katere je g. Förster sam sestavil razun 17., ki so iz druzih zbirk vzete ter za to šolo upravljene. Knjižica, ki je zlasti pripravljena za večrazredne ljudske šole, veljá 60 krajc. in se dobí pri gosp. pisatelju v Ljubljani.

Mnogovrstne novice.

* *Pesek v očí.* — „Slov. Gosp." se piše iz Gradca sledeče: „Čitateljem „Slov. Nar." se je gotovo, ko so brali vest, da so tukajšnji slovenski dijaci narodno-liberalnim slovenskim poslancem na čast v petek 12. t. m. neko „besedo" napravili, moralo saj nekoliko čudno zdeti, da „Narod" o tej svečanosti pozneje besedice več ni črhnil. Vzrok sicer poznam, ker sem bil osebno navzoč, al tukaj nočem druzega poročati, kakor to, da se je nekoliko dijakov takrat zbralo, ker jih je dr. Vošnjak bil povabil. Ne razumim pa, s kakim pravom da se more ta dijašk shod potem že „beseda slov. dijakov na čast državnim poslancem" imenovati in kot taka javiti?" Dr. Vošnjak si je sam „ofreht" naredil.

* *Koliko starost utegne kanarček doseči?* — Dekanu v Čelakovicu na Českem je te dni poginil kanarček 34 let star. Tako piše češki časnik „Čeh".

* *Goveja kuga v Konjicah na Štajarskem* je po poročilu „Slov. Gosp." dva hleva popolnoma izpraznila. Pri J. B. je dvoje goved pocepalo; 17 okuženih so pa pobili. Pri „Rusu", kjer so jo najprej gosposki naznanili, je 13 glav za kugo konec vzelo. Kar je v okuženem hlevu stalo, se po nobeni ceni ne dá več rešiti. Konjedercu, pol ure zunaj Konjic je tudi krava poginila. Vsa znamenja kažejo, da je tam že tudi kuga. Vojšaki iz Celja so okoli trga na straži. Goveja kuga, ki je našim sosedom dolgo prizanesla, je zdaj razširjena po okraji Ptujskem, Celjskem, Mariborskem in Slov. Graškem.

Deželni zbori.

Deželni zbor Štajarski.

O razpravi učiteljske plače poroča „Slov. Gosp." tako-le:

„Po 3dnevni debati se je z večino glasov sklenilo, da odpade 4. razred učiteljske plače s 500 gld. in ostanejo 3 razredi po 800, 700 in 600 gld. plače. Okraji bodo plačevali 7 krajc. od vsakega goldinarja direktnih davkov s prikladami vred, drugo plačuje deželna blagajnica (tedaj spet davkaplačevalci); vseh stroškov je pa za prihodnje leto 769.000 gold.!! Poročevalec šolskega odbora, ki je predlagal celó 10 kr. od vsacega goldinarja, namreč dr. Srnec, je sicer potolažil poslance, da odpade od teh stroškov kakih 70.000 gld. za ona mesta, kjer učiteljev ni; a to ne bo zbrisalo ljudém priklade k davkom. — Ena stranka je po baronu Walterskirchenu nasvetovala, naj gré ves predlog odboru v popravo nazaj, ter se naj izreče, da prevzame deželni zaklad ves strošek za ljudske šole. To bi bilo res najbolj pametno, ker bi potem tudi mesta in posebno Gradec v razmeri kaj plačevala. — Če toraj „Narodov" poročevalec nekako potuhnjeno pravi: „Konservativci so za Walterskirchnov predlog glasovali, Slovenci za Srnčev", lahko vsak umen človek ugane, kdo da je bolje bil namenil kmetom: konservativci ali pa „Slovenci"? — 20. dec. se je deželni zbor odložil do 5. januarija.

Deželni zbor Gališki.

Predlog kneza Čartoryska zoper nepostavnost direktnih volitev je 17. dne t. m. v zboru padel; 73 poslancev je glasovalo zoper, le 52 za to, da se predlog izroči v poročilo posebnemu odseku. Ustavoverci so tedaj zmagali, ker so jim pomagali Rusini, kmetje in Ziemialkovskovi privrženci. Ker so Poljski poslanci zoper direktne volitve že v državnem zboru se izjavili in zbor takrat zapustili, modrejše bi bilo, ne ponavljati stvarí, če ni jim bila večina gotova. Zdaj ustavoverci jubilirajo.

Deželni zbor Moravski.

Národni in federalistični zastopniki v tem zboru, in njim na čelu dr. Pražak in grof Belkredi se pogumno borijo za interese narodne in materijalne; al kaj pomaga, ker so — v manjšini! Vladi cele litanije zarad mnozih krivic očitajo, jo interpelujejo zarad postopanja z založnicami itd.; vse je sicer brez vspeha, vendar dežela sliši, kako medlo zagovarja vlada svoje postopanje.

Deželni zbor Koroški.

V 10. seji je načrta dveh postav predelal, ki po sklepu lanskega zbora niste od cesarja potrjeni bile, namreč postava za policijski cestni red in pa o doneskih iz zapuščin za šolske potrebe. V isti seji se učiteljem in učiteljicam ljudskih šol prošnja za povikšanje plače ni vslišala, vendar se je za zdaj učiteljicam 60 gold. letne doklade dovolilo, deželnemu šolskemu svetu pa se bode vsako leto dalo 10.000 gold., da iz tega denarja vrednim in revnišim učiteljem po 50 do 100 gold. osebne doklade daje. Pri tej priliki je poslanec prof. Einspieler marsiktero resnico povedal o sedanjem „modêrnem" šolstvu.

V 13. seji se je vladna predloga o organizaciji zdravstvenih služeb v občinah zavrgla zato, ker stroški bili bi tako silni, da jih občine nikakor ne zmorejo.

Predarlski deželni zbor.

Deželni zbor je v seji 23. decembra sprejel predlog poslanca Thurnherr-a, naj se zbor izreče: kaj misli o tem, da so se direktne volitve v državni zbor vpeljale brez vprašanja deželnih zborov? Po praznikih pride ta predlog v razpravo. — „Novice" omenijo ta predlog le zato, ker ustavoverci le Slovanom podtikajo nezadovoljnost o direktnih volitvah; Predarlski zbor pa je čisto nemšk, in vendar se je tudi on vzdignil z oper direktne volitve, protiustavno vpeljane.

Deželni zbor Kranjski.

V 5. seji se je poleg sklepov, v poslednjem listu imenovanih, potrdil računski sklep zemljiščino-odveznega zaklada za l. 1872 (dohodki 592.133 gld. 63½ kr., stroški 638.203 gld. 52 kr., aktivni zaostanki 7 milijonov in 273.105 gold. 21½ kr., pasivni zaostanki

8 milijonov in 913.521 gold. 4½ kr., konečni pasivni zaostanek 1 milijon in 640.415 gold. 83 kr.). — Potrdil se tudi proračun istega zaklada za l. 1874 (potrebščina 630.465 gold. in ravno toliko zaklade); za zaklado deželnega doneska za leto 1874 naj se pa pobira s 20 odstotki priklada na neposredne davke izvzemši priklad za vojaščino, potem 10 odstotkov priklad na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa. Pri tej priliki je obveljal predlog Kramaričev, da naj deželni odbor pretresuje, kako bi se pomagalo vinorejcem, in ali bi ne bilo mogoče vpeljati priklado tudi na pivo in žganje. — Sklenilo se je dalje, da naj se c. k. zemljišno-odvezna komisija opravičuje, zakaj je prekoračila za leto 1872 proračunjeni znesek potnih stroškov, in jej povedati, da se vprihodnje na tanko mora držati proračuna; potem da naj se c. kr. lokalna komisija v Krškem razpusti vsaj do konca junija 1874, nedovršena opravila pa izroči okrajnemu glavarstvu, in naj se naglo iztirjajo vžitninski zaostanki. — Računski sklep deželnega zaklada in njegovih podzakladov se je potrdil za l. 1872; potrdil se je tudi proračun deželnega zaklada in njegovih podzakladov za leto 1874 (potrebščina 293.676 gold. 6½ kr., zaklada 62.809 gold. 85½ kr., primanjkava 230.866 gld. 21 kr.), za katero naj se pobira 20 odstot. priklad na neposredne davke izvzemši priklad za vojaščino, in 10 odstotni priklad na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa. — Mariji Zapletovi se miloščina dovoli za 3 leta po 31½ gold., slikarjem Šubicu, Franke-u in Künl-ovi podpornine po 200 gold., podpiralni zalogi slovanskih universitetnih dijakov v Gradcu 100 gold., in Kranjskim slušateljem na tehniki Graški 100 gold. — Postava zarad *privolitve mostarine za most*, ki je postaviti čez Savo pri Radečah, obveljá brez ugovora; po tej se namreč dovoli podvzetnikom, da mostarino po tarifi smejo pobirati 50 let, med tem časom morajo most vzdrževati na svoje stroške, potem pa ga morajo brezplačno in v dobrem stanu izročiti Kranjski deželi. Da se tem podvzetnikom dovoli 6000 gold. podpornine iz deželnega zaklada, je predlagal gospodarski odsek in Deschmann zagovarjal, al po nasvetu dr. Coste je deželni zbor gledé na mnogovrstne druge stroške dovolil le 4000 gold. — V zadevi kmetijske šole Dolenjske se je dovolilo, da deželni odbor za nakup primernega zemljišča iz deželnega zaklada porabiti smé 20.000 gold., in če treba tudi več, ker je upati zdatne državne podpore v ta namen od ministerstva kmetijstva. Dalje ste se ustanovili 2 štipendiji po 400 gld. na leto za domače sinove ali druge slovenskega jezika zmožne dijake v izobraževanje na kaki viši kmetijski šoli, toda s pogojem, da morajo potem na kaki Kranjski kmetijski šoli službovati kot učitelji. — Postava zarad nadaljevalnih šol na Kranjskem se potrdi brez razgovora. — Občini Kranjskogorski se dovoli 80 odstotni priklad na neposrednje davke. — Prošnja občine Struške zarad treh sejmov se vladi priporoča, naj to prošnjo usliši. — Konečno še dr. vitez Savinschegg in 10 družnikov interpelira vlado zarad preloženja Gorjanske ceste od Novega mesta do Metlike.

Stan Kranjskih ustanov v letu 1872.

Da pa bralci naši poznajo tudi premoženje teh ustanov, podamo jim računske sklepe teh zakladov iz leta 1872. Po teh je premoženje bilo konec l. 1872:

1) Dijaških ustanov premoženje 429.230 gold. 85 kr.;

2) dekliških ustanov premoženje 23.033 gold. 87½ kr.;

3) učiteljske ustanove premoženje 13.601 gold. 60 kr.;

4) sirotinskega zaklada premoženje 247.277 gold. 49½ kr.;

5) Glavarjeve ustanove za uboge in bolne premoženje 150.509 gold. 5 kr.;

6) grof Saurau-ove ustanove premoženje 2715 gold. 73 kr.;

7) muzejskega zaklada premoženje 32.008 gold. 8½ kr.;

8) Kalistrove ustanove premoženje 84.766 gold. 1 krajc.;

9) Holdheimove ustanove za gluhoneme premoženje 13.440 gold. 75½ kr.;

10) Wolfove ustanove za gluhoneme premoženje 18.347 gold. 26½ kr.;

11) baron Flödniggove ustanove za slepe premoženje 49.848 gold. 77½ kr.;

12) Ilirske ustanove za slepe premoženje 7372 gold. 41 kr.;

13) invalidni zaklad cesarice Elizabete premoženje 4041 gold. 16 kr.;

14) invalidne ustanove Postojnske jame premoženje 936 gold. 10 kr.;

15) Trevisinove invalidne ustanove premoženje 2121 gold. 30 kr.;

16) Metelkove invalidne ustanove premoženje 935 gold. 65 kr.;

17) invalidne ustanove Ljubljanskih gospá št. 1 premoženje 1602 gold. 85 kr., — iste ustanove št. 2 premoženje 11.038 gold. 34½ kr.;

18) dr. Lovro Tomanove ustanove za uboge in bolne v Kamnigorici premoženje 7952 gold. 12 kr.;

19) grof Engelshauserjeve ustanove za uboge plemenitnike premoženje 27.174 gold. 21 kr.

Naši dopisi.

Na Tominskem 28. decembra. — Bil sem o sejmu sv. Andreja v Gorici. V neki kavarni mi je prišel po naključbi v roke Goriški radikalni „Brencelj“ z imenom „Il Pettine“ (Glavnik). Davno že sem o njem marsikaj čital, a videl ga nisem še nikoli pred. Kako sem se začudil, ko sem bral v njem nekakošen voden članek o naših Tominskih duhovnih, kateri so šolo na klin obesili. Konec novembra t. l. namreč je trinajst duhovnikov tukajšnega politiškega okraja zapustilo šolo za silo, v kateri so do sedaj — in nekateri z dobrim vspehom — podučevali. In zakaj? Zato, ker zahtevajo stalno plačo, kakor jo imajo drugi svetni, redni učitelji. — Nečem tù preiskovati, ali so razlogi, s katerimi omenjeni duhovni — vikarji — svojo „tirjatev“ utrjujejo, resnični in dovolj tehtni, ali ne; rad pa priznavam, da so oni zmožniši za šolo, nego mnogi svetni učitelji. Čemur pa ne morem pritrditi, je načelo, da se ima plača učiteljev ravnati po znesku davkov, ki jih katera šolska občina plačuje. Ker postava šolstvo za skupno zadevo vsega političnega okraja ima, ne gré gledati in presojati teh rečí z domačega zvonika, in vzlasti duhovniku, kot izobraženemu možu, se spodobi šolstvo z višega stališča ogledovati. Zadovoljni bi morali biti duhovni gospodje, da jim v novi êri še šole pusté, in pomisliti, koliko je to na korist njihovi duhovski nalogi; kajti v tem, ko pravo občno omiko širijo, podpirajo ob enem tudi svoje dušno-pastirsko prizadevanje. Res, da vsak delavec je primernega plačila vreden. Tega pa jim okrajni šolski svèt v Tominu tudi odrekel ni. Marveč še predno je bila ta stvar v druzih šolskih okrajih uredjena, odkazal se je Tominskim duhovnim učiteljem

dovolj znamenit znesek za njih trud. Po starem so dobivali po 30—50 gold. nagrade za celo leto, po novem pa 100—200 gld. (z ozirom na število ur na teden in pa na vspeh). In to je več, ali vsaj toliko, kolikor navadno duhovni zasilni učitelji v druzih okrajih dobivajo. Gospôda! to, prosim, prevdarite. Ne par goldinarjev več ali manj, je glavna reč pri javnem podučevanji, ampak to, da šole v svojih rokah imate. To pa, kar pravite, da ste pripravljeni tudi brezplačno učiti, ako se Vašim občinam šolski davek odpustí, to ne veljá; saj dobro veste, da se — kakor zdaj rečí stojé — davek za šole gotovo ne odpustí. K večemu se utegnejo nekateri stroški na občine zavaliti namesti na okraj. Potem pa bo za Vaše občine še slabše. — Vspeh, ki ste ga dosedaj s svojim „strikanjem" dosegli, je ta, da Vas ljudjé sploh obsojujejo, da Vam dobičkarijo podtikajo in škodo, ki jim ste s prenehanjem poduka vzročili — obžalujejo. V srce me je zbodlo, ko sem v „Pettine"-u bral, „da ste sami dokazali, da je treba šolo samo svetnim učiteljem izročiti — z duhovni da ni mogoče izhajati." — Tem manj je bilo teh demonstracij treba, ker je Tominski okrajni nadzornik duhovnik, in gotovo vsak čas pripravljen, kolikor je mogoče, Vašim željam ustreči. Tudi „neverskega duha" menda v Tominskem okrajnem šolskem svetu ni. Tedaj — lotite se vnovič podučevanja — sebi, cerkvi in Vašim občinam v prid!

Iz Gorice. (*Kmetijska predavanja.*) „Glas" naznanja, da gosp. prof. Povše začne na prošnjo mnogih okoličanov v nedeljo 4. januarija ob 10. uri zopet kmetijstvo razlagati v kmetijski šoli pri mestnem vrtu. Naši kmetovalci in posestniki so dozdaj premalo cenili kmetijsko šolo, ki ima izvrstnega domačega učitelja; nadejamo se, da bodo zanaprej marljivejše obiskovali kmetijska predavanja, ki imajo neprecenljivo korist za povzdigo kmetijstva.

Iz Vipave 28. dec. (*Spazzapan brez konca in kraja.*) Ker tukajšni slovensko-nemški liberalci v svoji prenapetosti duhovščine za Spazzapan-ov pokop niso prisiliti mogli, akoravno so naši davkarski uradniki s cesarsko kapico ves svoj „nimbus" v deputaciji proti dekanu izpuhtili — sklenejo maščevanje, ter perejo svojo srd v lažihlepnem „Tagblatt u" proti duhovščini. „Farje ob tla!" — to je geslo dandanašnjih širokoustno vpijočih svobodnjakov, katerim je blagor ljudstva toliko časa na jeziku, dokler ne dosežejo svojega sebičnega namena, Potem pa: „Z Bogom narod slovenski! Najdel sem po tebi svoj „tusculum", ti pa po meni — „fige." — In ker jih je mnogo, ki pod plaščem narodnega liberalizma lisičje po gozdu slovečega imena in žepnega dobička prežé, grozijo in napadajo taki ljudje tembolj naše vrle poštenjake, ker so jim s svojo poštenostjo na poti. Ljudstvo priprosto pa vendar vé čislati po lastnem prepričanji svoje mu dobrotne voditelje, ter kmalu spozna „Narod"-ove sladkače — kakor „volka v ovčji koži." — Tako je prinesel „Tagbl.", kakor beremo v „Slovencu" („Tagbl." zunaj redkih tukajšnjih „kazincev" pri nas tako nobeden ne bere), da je zoper možatega gosp. Hiti-ja občna nevolja (ni prav nič res!), ker kot beneficijat ni hotel — kar je prav dosledno — brati maše za pokojnega dr. Spazzapana v grofovski kapeli. Čudno! Tirjajo zdaj še „liberalci" maše, za ktere s Spazzapanom vred ne marajo!! Grof Lanthieri je na to kapelo zapreti dal, kar pa gosp. Hiti-ja malo briga, ker hodi v farno cerkev svojo službo opravljat. Glejte no, tako daleč segajo „blamaže" naših svobodnjakov. Pisali so tudi o njem, da zdaj ne more biti c. k. okrajni šolski nadzornik, zato — ker ni po Spazzapan-u maše bral. Čudno! Saj vrli mož druzega ni storil, kakor se dosledno cerkvenih postav držal, ravno tako, kakor tudi izurjen šolnik že 15 let sem v Vipavi strogo šolske postave izpolnuje. Ali zdaj je vse drugače! Novi pedagogi ne smejo biti več „farji", ampak le taki, ki vedó lizúnsko v svobodnjaški rog trobiti, če že kaj šoli in narodu koristnega znajo ali ne. O, časov novih „zlati" vék! — Tretja sramote vredna „blamaža" Spazzapanovih liberalcev se je godila na sveti dan po noči. Šla je „liberaluška drhal" v farovž okna pobijat, potem ko se je po gostilnicah „konfesionslos" obnašala. Ali „svobodni tički" so šli na limanice. Spoznali so jih, in c. k. sodnija jih že ima v preiskavi. Eden izmed njih, tukajšnje c. kr. davkarije uradnik, ki je bil o svojem času zarad Spazzapanovega pogreba tudi med deputacijo pri dekanu — še precej mlad gospodič po duhu in telesu — pravijo mu menda Otto Kulnig — se je s cesarsko kapico na glavi se ve da pri tem ponočnem polomu posebno odlikoval. Zoper tako škandalozno početje pa vlada tukaj zares splošna nevolja. Kako se bo ta reč pri sodniji iztekla, poročamo o svojem času.

Iz Senožeč sv. Štefana dan. (*Petindvajsetletnica cesarjeva*) se je tudi v Senožečah 2. dan t. m. slovesno praznovala, namreč so ob zoru mnogi streli možnarjev pomenljivi dan naznanjevali, brala se je potem ob 8. uri sv. maša sè zahvalno pesmijo v farni cerkvi vpričo mnogega ljudstva, kjer so bile tudi vse oblastnije, čeravno ne in corpore, zastopane.

Da z daljnim popisom te slovesnosti na neprijetnosti ne zadenem, katere so se pri sv. maši ravno kot pri vpeljavanji te slovesnosti pripetile, kar se je vsem pravim domoljubom za malo zdelo, preidem na prečudni slučaj bolezni kolere v Senožečah.

Peljala sta tukajšnja mož in žena oktobra meseca voz sena v Trst na prodaj. Tam sta svojo edino, omoženo in sè 4 otroci obdarjeno hčer obiskala. Mož iz Trsta domú pridši, se je precej vlegel, in v dveh dneh potem na koleri umrl. Žena, od zdravnika podučena, večidel zunaj svoje hiše pri sosedu bivajoča, je bila tam čez 3 dni od kolere napadena, in po sprejemu sv. zakramenta v njeno hišo na istej postelji prenešena in sosedova hiša po zdravnikovem naročilu in županijskih organih prekajena. Žena, v 24 urah potem mrtva, bila je precej v mrtvašnico prenešena, njena hiša pa po zdravnikovih naročilih pod osebnim vodstvom županovim po mogočnosti izčiščena, zakajena, potem zaklenjena, zapečatena in skozi 14 dni zaprta ter noč in dan obstražena.

Mi se tedaj moremo in moramo za to, da je bila pri nas ta strašna bolezen precej zadušena, le našemu izkušenemu zdravniku in energičnim županovim izpeljavam zahvaliti, očigled temu, da v sosedni Ipavi ta strašna morivka še dandanes sè svojimi nasledki jok in stok vzročeva.

Jako pomenljivo je, da so med časom, ko sta omenjeni mož in žena umrla, tudi njuni omenjeni hčeri 3 otroci v Trstu za kolero umrli.

Z Vipavskih hribov 18. dec. — Dne 8. t. m. je začelo v Grižanah goreti in ogenj je hitro segel dalje. Ljudje so ravno k božji službi na Vrabče odšli. Iz oddaljenih krajev so hitro pritekli na pomoč, in tej zdatni pomoči se je posrečilo ogenj kmalu pogasiti. Zgorelo je obilo pridelkov, veliko siromakov je brez stanovanja. Zavarovan ni bil nobeden*); potrebni so usmiljenja. Izrekam očitno hvalo vrlim ljudém iz občine: Štorje; posebno pa Mihi Kolarji, ki je v veliki nevarnosti lastnega življenja otel truplo žalibog že mrtvega dekleta.

L. Hvala, posestnik.

---

*) Že spet nobeden zavarovan! Čemu neki so zavarovalnice? in zakaj ni dobre kali? Prosite vsaj podpore, ki jo ponuja družba kmetijska? Vred.

Št. Peter na Notranjskem. (*Zahvala.*) Podpisani se v imenu občine in krajnega šolskega sveta v Št. Petru na Pivki iskreno zahvaljuje sl. c. kr. kmetijski družbi za podarjeno denarno pomoč od 10 gold. v nakup drevesnih divjakov k tukajšnji šoli, ki se bodo v ta odločeni namen obrnili. Ivan Gantar, učitelj.

Iz Novega mesta 28. dec. — Pri zadnjem občnem zboru narodne čitalnice naše so izvoljeni v nov odbor soglasno naslednji narodnjaki: Za predsednika gospod Josip grof Barbo-Waxensteinski; za podpredsednika g. Karol Rozman, za blagajnika g. Ferd. Seidl, za knjižničarja g. Filip Tratnik, za tajnika g. Janko Poljanec, in za odbornike gospodje: Franjo Durini, Adolf Gustin, Franjo Kastelec ml., Anton Kalčič, Josip Kravs, Valentin Oblak, Franjo Videc in Vinko Boben. — Vsi izvoljeni so odborništvo prevzeli.

Iz Železnikov. (*Javna zahvala.*) Naša ljudska šola je nedavno sprejela med svoje učne pripomočke zopet zeló znamenit dar. Preč. g. Šim. Robič, beneficijat Olševski ter na daleč okrog sloveči naravoslovec, bil je tako dober, na prošnjo podpisanega kot njegovega bivšega součenca iz mladostnih let pokloniti naši učilnici 50 plemen raznih polžev in školjk, ki se najdejo po raznih krajih naše dežele. Štejem si v dolžnost, izreči imenovanemu gospodu za ta lepi dar najkrasnejšo zahvalo. Jos. Levičnik.

Iz Poljan pri Črnomlji 21. dec. — Pri nas je bila 24. novembra volitev novega občinskega zastopa, v katerega so voljeni: Jože Schauer, posestnik iz Poljan, za župana, Janez Troje, posestnik in krčmar iz Občice, Janez Gril, posestnik iz Poljanice in Andrej Gril, posestnik iz Posterice, pa za obč. svetovalce.

Iz Klanca 20. dec. — Pri volitvi v novi občinski zastop so bili 23. nov. voljeni: Jože Glavač iz Klanca, župan, Jože Hija iz Dobrave pri Komendi in Jakob Pibernik iz Klanca, obč. svetovalca.

Iz Špitaliča 21. dec. — Pri nas je bila 11. nov. volitev novega obč. zastopa; voljeni so bili: Blaž Kropivšek, posestnik v Špitaliču, za župana, posestnika Anton Karu in Luka Limovšek iz Okroga za moža.

Iz Križa pri Kamniku 20. dec. — Pri volitvi novega občinskega zastopa 9. nov. voljeni so bili: Janez Hlade, posestnik na Križu, za župana, Janez Drešar, posestnik na Križu, in Anton Tomelj, posestnik na Gori, za občinska svetovalca.

Iz Ljubljane. — Gledé na delovanje v dotičnih odsekih preloži predsedstvo deželnega zbora na 3. dan meseca januarija 1874. leta odločeno zborovo sejo na pondeljek 5. januarija ob 10. uri dopoldne, da se bodo potem, ko se zborovanje zopet začne, zborove seje do konca sesije, kolikor bo moč, hitro druga za drugo vrstile.

— (*Iz seje družbe kmetijske 7. dne t. m.*) Dopis g. ministra kmetijstva, da je čestitanje o 25letnici izročil cesarju, se je radostno na znanje vzel. — Pravila, po katerih se v Galiciji državne premije dadó izglednim gospodarstvom in katera je ministerstvo kmetijstva družbi poslalo v prevdarek, so bila odborniku Šolmajerju v poročilo izročena. — Primožu Peterlinu v Št. Lenartu se je dala premija 30 gold. za po predpisu napravljeno gnojišče. — Na priporočilo prof. Hölblinga na Dunaju je odbor naročil zeló hvaljeni ekstirpator za 7 gold.; ko ga bode odbornik Ševnig poskusil, se bode kmetovalcem našim na znanje dalo, ali je ta plug vreden, da si ga omislijo. — Št. Peterski ljudski šoli, se je 10 gold. podpore podelilo za nakup divjakov za ondašnjo šolo. — Prošnja čebelarja Portmana iz Metlike za nekoliko denarne podpore, katero je ministerstvo kmetijstva poslalo družbi kmetijski v presojo, je odbor po nasvetu podružnice Metliške priporočil v vslišanje. (Po poročilu iz Metlike je Portman dobil od ministerstva 100 gold.). — Podružnici Radoljški se za nakup Belanskega bika dovoli donesek s 60. gold. — Sklenjeno je bilo, naročiti kmetijskim podružnicam, da konec vsacega leta glavnemu odboru račun položijo o polovici tistega zneska, katerega porabijo za podružnične namene. V tej seji je bil tudi novi Kranjski c. kr. gozdni nadzornik Salzer pričujoč, ki vsled ministerskega ukaza mora po dogovoru z družbo kmetijsko svoje nasvete staviti in je zato odboru naznanil, kaj misli ministerstvu predlagati v povzdigo gozdarstva Kranjskega za leto 1874. Predlogi njegovi so segali v denarno podporo za naučno potovanje učencev Šneperske gozdne šole, za podporo gozdnih drevesnic pri nekaterih ljudskih šolah, za podporo soseskinih del, za štipendijo dijaka, ki se gré gozdarstva učit v Maria-Brun, za obdelovanje Krasa itd. V vsem skupaj znaša nasvetovana denarna podpora za gozdarske potrebščine v prihodnjem letu 9067 gold. Odbor je pritrdil nasvetom gozdnega nadzornika, pa zahteval, naj se ona podpora, ki je bila od ministerstva že za letošnje leto podeljena, al žalibog! ne porabljena, došteje k letošnji na korist gozdarstvu Kranjskemu. — Gosp. Jan. Salzer, c. kr. gozdni nadzornik in Teljan Alojzij, fajmošter v Stari Loki na Kočevskem, sta bila za uda družbina sprejeta.

Čbelarski družbi v podporo je ministerstvo kmetijstva po nasvetu družbe kmetijske dovolilo 200 gold., vrh tega dobí še 675 gold., da poplača svoje dolgove.

— (*Hranilnica*) je v pondeljek imela svoj občni zbor. Ker se je gosp. Anton Samassa, večletni marljivi predsednik, odpovedal predsedstvu, je bil na njegovo mesto voljen gosp. Vinc. Seunig, za namestnika pa gosp. Aleks. Dreo; kuratorji so postali: Malitsch, Mayer, Souvan in dr. Suppan; — direktorji pa: Hudovernigg, Jož. Lukman, Redange, dr. Schrey, Stedry, Seeman, Mühleisen. Ali po veliki večini teh imen ne vidi vsak, da je hranilnica „nemško politično“ društvo? Potem pa pravite: „nur keine Parteien“! Gosp. Ant. Samassa so pri odhodu izvolili za častnega uda.

— Po sklepu presvitlega cesarja od 13. dne t. m. sme dr. Costa vitežki križ reda sv. Gregora, ki ga je od papeža prejel, nositi.

— (*Kozé*) se, žalibog, tudi tukaj čedalje bolj širijo; dve za silo napravljeni bolnišnici ste že skoro polni in tudi sicer po hišah je veliko kozavih; kakor slišimo, zapustijo zarad tega nekteri vojaki Ljubljano. K sreči dozdaj niso še prehudo morivne. Pred 600 leti iz jutrovih dežel v Evropo zanešene kozé so se posihmal tù vdomačile. Drugi pot povemo kaj več, kako se ljudém vêsti o tej kužni bolezni.

— (*Nezaupnica*), ki so jo dr. Razlagu poslali volivci njegovi iz Kranjskega in Loškega okraja, je ogenj v streho „Narodovcem“. Komaj je nekdo pisal „Triesterci“, da je dr. Razlag vsled nezaupnice se poslanstvu v deželni zbor odpovedal, že v isti list prifrčí telegram, da po sklepu „mladoslovenskih poslancev“ ostane v deželnem zboru. Iz istega tabora so telegrami leteli tudi v „Presso“ staro in mlado itd. „Narodovci“, ki so dr. Razlagu že enkrat slovó dali, ga zdaj, ko je odločno prestopil v njihov tabor, jemljejo pod svoje krilo in se napenjajo žabam v fabuli enaki v telegramih, da bi bralci tujih časnikov, ki te klike ne poznajo, mislili, koliko da jih je in kaj da so. Telegrami namreč pravijo: „Dem Beschlusse einer zahlreich besuchten Versammlung von jungslovenischen Abgeordneten“ (to je, „po sklepu obilne skupščine mladoslovenskih poslancev“ ostane dr. Razlag itd.). Kdor vé, da zraven dr. Razlaga v deželnem zboru Kranjskem je edini dr. Zarnik mlado-

slovensk poslanec v Ljubljani, je po takem v omenjeni „obilni skupščini mladoslovenskih poslancev“ moral se dr. Zarnik kakor nekdaj Kljukec v več podobah prikazati, da je on delal „zahlreich besuchte Versammlung von jungslovenischen Abgeordneten“. Al to smešno burko prepustivši „Brenceljnu“ v obravnavo, vprašamo le „Narod“: ali ne ve, kdo ima pravico poslancu zaupnico ali nezaupnico dati po parlamentarnem običaji? — ali ne vé, da prav tisti rodoljubi, o katerih „Narod“ piše, da so „kmetom nezaupnico izprešali“, so bili, ki so iz Štajarskega prišedšega in kmetiškim gospodarjem Loškega in Kranjskega okraja čisto neznanega dr. Razlaga za deželnega poslanca priporočali in mu poslanstvo naklonili? Takrat so bili ti „fajmoštri“ in „kaplani“ lepi, dobri, razsvitljeni gospodje, zdaj pa, ko se je dr. Razlag izneveril načelom narodne večine, in so mu zaupanje, na ona načela vprto, preklicali, zdaj so pa „farji“ in „mračnjaki“! Vrh vseh zvijač, s katerimi „Narod“ odbija nezaupnico, je pa najbolj nesramna ta, da trdi, da je ta nezaupnica „falsifikat“, češ, da so jo podpisavali kmetje že pred, ko še jim ni bila znana po besedah! Našim bistroumnim Gorencem, ki so bili v treh urah gotovi, da enoglasno volijo Hohenwarta v državni zbor, ni bilo treba druzega nič povedati, kot to, da Razlag ni več to, kar je bil leta 1871, ko so ga volili, in stvar je bila pri kraji. In to je jedro nezaupnice Razlagove. Da se je nezaupnica dolgo kuhšla, to vé menda gosp. Razlag že dolgo najbolje, ko je besedo dal, da se odpové poslanstvu, ako jo sprejme; on tedaj sam tudi najbolje vé, da je ono pismo stvar zrelega prevdarka volivcev njegovih. Da je Costa zopet vzrok tej nezaupnici, je pa tako neumno, da te budalije „Narodovci“ sami ne verjamejo. „Narod“ žuga z nezaupnicami vsem staroslovencem. Naj jih le dá skovati v kovačnici svoji, narod slovenski bode potem priliko imel pokazati, komu on zaupa, kakor ravno zdaj Češki narod kaže mladočehom, da prav nič ne mara za-nje, in da le zaupa svojim skušenim starim voditeljem, ki ne delajo na ljubo nemškutarjem in brezvercem, kakor „mladočehi“ in „mladoslovenci“.

— Dva častita rojaka sta poslednje dni zunaj domovine umrla: gosp. dr. Zupančič, advokat na Dunaji, in gosp. Jan. Steska, c. k. svètnik pri računovodstvu v pokoji v Gradcu.

— (*Čitalnični občni zbor*) 26. dne t. m. je z udeležtvom 66 udov v lepi slogi rešil svoje naloge. Predsednik (dr. Jan. Bleiweis) je v svojem govoru živo izrekel zahvalo vsem delalnim močém pri zabavah čitalničnih; tajnikovo (Fr. Ravnikarja) poročilo o delovanji čital. letošnjega leta je kazalo čitalnici jako ugodno pridobitev izvrstnega kapelnika g. Šantelna, 140 muzikalnega osobja, nad 60 časnikov itd.; iz blagajnikovega (And. Kremžarja) poročila pa je bilo razvidno, da se čitalnici tudi prihodnje leto ni bati nobenega finančnega „kraha“. V odbor so bili — razen dveh — voljeni vsi prejšnji gospodje.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Česko. (Nezaupnic mladočeskim deželnim poslancem) prinese vsak dan več. Posebno eklatantuo je dr. Sladkovsky, ki ga mladočehi za svojega voditelja imajo, dobil od volivcev svojih iz Kolina in Kourima, ki se tako le glasí: „Iz prvega začetka našega narodnega gibanja bila je sloga geslo nam vsem. S spoštovanjem in začudenjem so sovražniki naši gledali na to našo edinost in mi bili smo ponosni o njej; če je katerikrat to ali uno važno vprašanje naše misli cepilo, vselej je brž spomin na slogo odstranil vsak razpor. Nevoljni pa vidimo zdaj, da ni več edinosti med nami. Prepričani tega, da narod naš ne more pripustiti, da zastopniki njegovi se cepijo v stranke in v razporu med seboj domačo našo moč slabijo in v smeh stavijo zagrizenim našim sovražnikom, Vam naznanimo sledeči sklep: Mi hočemo, da se tudi vprihodnje ohrani sloga in edinost, in zato bomo za poslanca deželnega ali državnega le tacega moža volili, ki nam ga dosedanji zaupni možjé našega naroda, katerim na čelu stojí dr. Rieger, nasvetujejo, in ki se zaveže, da v državopravnih in narodnih vprašanjih ne le z besedami, temuč tudi v djanji se podvrže večini teh naših poslancev.“ Kolin 21. dec. — In tacih in enacih nezaupnic je dobilo že več mladočeskih poslancev, ki so se ločili od večine narodnih zastopnikov.

Hrvaško. Iz Zagreba. — 22. dne t. m. je novovoljeni mestni zastop si volil svojega predstojnika (gradskega načelnika, po naše mestnega župana), in izvoljen je bil skoro enoglasno g. Ivan Vončina (brata Ljubljanskega profesorja), kajti izmed 40 glasov dobil je 38 glasov. I — „ovaj uspeh bude pozdravljen dugotrajnim i burnim „živio!“ i pleskanjem; pojedini članovi čestitaju Vončini.“ — Tako poroča „Obzor“ o tej volitvi. Tudi mi srčno čestitamo odličnemu rodoljubu, živo prepričani, da so gradski očetje izbrali si pravega moža, pogumnega branitelja deželnega prava, in se ve da tudi avtonomije občinske. Bog ga poživi! — Tako polagoma dobivajo Hrvatje nazaj, kar se jim je odtegnilo zadnja leta, — slava banu Mazuraniču! Glava druga in vse je drugače.

Ogersko. — Na Ogerskem se godijo rečí tako pomenljive, da je nastalo veliko vprašanje: ali se bode Ogerska vzdržala na mestu, kamor sta jo očeta dvalizma — Beust in Andrassy — postavila. Zato je po pravici unidan rekel „Obzor“, da to, kar se zdaj godí na Ogerskem, ni samo ministerska kriza, ampak kriza je državstva. Ministrov iščejo, pa jih dobiti ne morejo, in le za silo se krpa ministerstvo. Modrost velikega Andrassy-a, ki ga je Ogerski parlament moža imenoval „poslanega Madjarom po previdnosti Božji“, jemlje konec v prežalostnem stanji državnih financ. Madjari v ohlosti svoji začeli so na vrat na nos zidati železnice, snovati sijajno honvedsko armado, staviti v Peštu bulevare, stvariti ministerske stolice, kakoršne komaj imajo le največe države, vstvarili so ogromno armado uradnikov in plačanih ljudí brez služeb — in da se mera nadlog napolne, pritisnile so tri slabe letine. Vsled vsega tega leží danes Ogerska na smrt bolna. Posojilo, ako ga kje dobí, ne zacéli bolezni njene. In čez vse to se je glava, ki je za vse mislila — Deak — zarad bolehnosti in starosti odpovedal poslanstvu in vsemu javnemu delovanju; njegova stranka, ki je vodila in držala ministerstvo, pa se cepi na troje. Tako je kaos povsod s 72 milijonoma gold. primanjkave v prihodnjem letu, in ne vidi se roka, ki Ogersko pelje iz stisk in zadreg!

Odbor družbe kmetijske Kranjske

vabi gospodarje naše, naj zadnji čas do konca januarja (prosenca) naznanijo, koliko Ruskega lanú želijo po znižani ceni dobiti, da ga vé potem družba naročiti si.

Kursi na Dunaji 29. decembra.

5% metaliki 69 fl. 20 kr.	Ažijo srebra 108 fl. 30 kr.
Narodno posojilo 74 fl. — kr.	Napoleondori 9 fl. 6 kr.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedici v Ljubljani.